

El llenguatge

Al cap de poc

Es ben conegut l'extraordinari desenvolupament, tant en el camp de la significació com en el de la gramàtica, que ha experimentat el mot cap: significant primitivament «part superior del cos de l'home separada del tronc pel coll» ha anat adquirint tot d'altres significats paral·lels o afins, ha esdevingut preposició —Anem cap al Tibidabo— i adjectiu indefinit —No en tinc cap— i ha originat una bona sèrie d'expressions gramaticals —prepositives i adverbials—, en alguns casos com a element formatiu de mots composts o de grafia aglutinada, com és ara al capdavant o al capdamunt. De tots aquests usos gramaticals originats pel substantiu cap ens importa ara de posar en relleu la locució prepositiva al cap de, de valor temporal, tan útil i precisa i, tanmateix, tan sovint negligida.

Són freqüents, efectivament, les frases com «Al poc es va posar a ploure», «Al poc es va morir», «Al poc es va decidir a fer-ho» que apareixen a les nostres publicacions i que no creiem que tinguin cap justificació. Cal veure-hi, segurament, el calc d'una expressió temporal del castellà, «al poco», encara que la locució correcta d'aquesta llengua és, pròpiament, «a poco». Es, però, indubtable que en aquests casos el català, si no fa ús de l'expressió més universal poc després, recorre a la locució tradicional al cap de, amb què forma la frase al cap de poc: Al cap de poc es va posar a ploure, Al cap de poc es va morir, Al cap de poc es va decidir a fer-ho. Anàlogament: al cap d'una estona, al cap de molt temps, al cap d'una hora, al cap d'un mes, al cap d'un any, etc.

Es també, creiem, discutible l'ús que es fa de preposició a denotant el terme final d'un espai de temps. Es cert que el Diccionari Fabra reconeix aquest valor a la preposició a, però tots els exemples que ens semblen vàlids contenen un altre element gramatical —verbal, com arribar o acostar-se, o adverbial com final de mes —que completa aquesta idea d'acabament d'un període de temps. Si més no, frase com «a dos mesos de les eleccions» o «a quinze dies del congrés nacional» ens apareixen perillosament ambigües: abans o després, del fet a que hom es refereix? En canvi, dient Al cap de dos mesos de... o Al cap de quinze dies de... sense perdre de concisió s'aconsegueix una expressió precisa exempta d'ambigüitat. Hom pot, és clar, recórrer també a abans i, en el cas contrari, a després: dos mesos abans de les eleccions... quinze dies després